

Пише:
Спаса
Бошњак

Сисај, Калифорнија, септембра 2007.

Велико је задовољство и изазов причати са човеком чији живот одсликава субину послератне српке политичке емиграције. Драгослав Ђорђевић има 97. година, а две трећине свог дугог живота провео је у Америци. Други светски рат га је затекао у униформи официра Војске Краљевине Југославије, а рат је провео у немачком заробљеништву. Није желео да се врати у домовину у којој је 1945. успостављен комунистички режим. Читав свој живот посветио је борби за истину и демократију у Србији. Сарађивао је у многим српским публикацијама у Америци и издао неколико књига са темом из српске историје. Пензију је дочекао као шеф катедре за српско-хрватски језик на Војном институту за стране језике у Монтереју у Калифорнији. Почетком деведесетих година основао је Конгрес српског уједињења с намером да уједини српску политичку емиграцију у једну јаку организацију. Почетком ове године *Кишобран* је почео да објављује фељтон базиран на његовом истраживачком раду, а половином августа посетили смо га у његовом дому у Калифорнији. Ево шта смо том приликом забележили:

Кишобран: Да почнемо од Ваше ране младости. Рођени сте у Обреновцу, одрасли у Ваљеву, учили сте гимназију у Чачку, Параћину, Ђуприји, Јагодини и Београду. Завршили сте Војну академију у Београду, а Други светски рат Вас је затекао у чину капетана I класе на служби у Генералштабу Војске Краљевине Југославије. Шта се дешавало тог 27. марта 1941. и тих неколико дана пронасти старе Југославије?

Д. Ђорђевић: За време те велике кризе Кнез Павле је заједно са наменицима покушавао да одржи неутралност Краљевине Југославије.

Народ је био подељен: већина је била да се буде са савезницима јер се у њих веровало због Првог светског рата. То је наравно била грешка. Дозволили смо да нас догађаји одведу у правцу који је био супротан интересима српског народа. Енглези су тај сентимент врло вешто искористили и убацили су своје људе у наше редове. Њима је одговарало да Југославија отвори нови фронт према Хитлеру јер су се њихове трупе налазиле у Грчкој. Хитлер није желео да се отвара балкански фронт јер је спремао напад на Совјетски Савез. Војни пуч је извршила једна релативно мала група

официра, углавном ваздухопловаца.

Кишобран: Где сте се ви налазили у моменту када је извршен војни пуч?

Д. Ђорђевић: Ја сам био у саобраћајном одељењу Генералштаба. Становао сам у официрском стану у Београду, али ја нисам имао директно учешће у пучу јер ми надређени официри нису то дозволили пошто ми је жена била у другом стању. После пуча добио сам свој ратни распоред у Ниш где сам био помоћник начелника штаба Моравске области и ту ме је затекло бомбардовање Београда.

Кишобран: Ви сте на овој теми и магистрирали на калифорнијском универзитету у Сан Хозеу, а Вашу књигу тј. тезу под насловом *На раскрсници* објављујемо већ неколико месеци у *Кишобрану*. Да ли је тачна следећа констатација: да се није десио пуч од 27. марта не би Југославија учествовала у рату, не би се распала, не би било НДХ и Јасеновца тј. геноцида над Србима, не би било грађанског рата међу Србима и на крају, Драгослав Ђорђевић не би био сада где је, него би данас био пензионисани генерал Краљевске југословенске војске, који би вероватно највише времена проводио пецајући у Ваљеву?

Д. Ђорђевић: Ја сам у то време другачије размишљао и очекивао сам да ће се Енглези искрпати на Јадрану и да ће то бити други Солунски фронт. Нисмо ми тад знали колико су Енглези уствари слаби и да не вреде ништа. Са мном у заробљеништву су били и пучисти и са њима смо о томе расправљали. Нико није очекивао од Енглеза да ће да нас издају, а на крају су нас савезници још и бомбардовали - и наш заробљенички логор у Осанбрику, а и Београд за Ускрс 1944. године.

Кишобран: Како сте доспели у немачки заробљенички логор у Осанбрику?

Д. Ђорђевић: За време бомбардовања Ниша наша противавионска артиљерија је оборила један немачки авион и тог пилота су жандарми довели код мене у штаб. Ја сам био врло љут пошто ми је трудна жена била у Београду за време бомбардовања, викао сам на пилота коме сам и име чак запамтио - звао се Херберт Илефелд и био је међу асовима немачке авијације. Убрзо после тога добили смо наређење за евакуацију у Сарајево. Повео сам са собом четрдесетак војника на Пале где се налазила Врховна команда пре бекства у иностранство. Ту сам срео и Генерала Милана Неђића.

Кад смо се предали Немцима они су нас спровели у касарну Краљ Александар, која сад сигурно има неко комунистичко име, где смо провели неколико дана, а онда смо укрцани у возове и одвежени смо у Немачку.

Кишобран: Провели сте рат у логору Оснабрик где је била за-

Млади официр Ђорђевић 1930. године

творено око 12 000 официра југословенске краљевске војске. Ту су се већ назирале политичке поделе - комунисти су имали великог утицаја чак и у логору. Је ли било отворених сукоба?

Д. Ђорђевић: Било је две групе: ми који смо били за западне савезнике и они који су били за Совјете. Комунисти се нису отворено изјашњавали да су комунисти из страха од Немаца. Ја сам уствари првих шест месеци провео у истражном затвору у Бечу где ми је суђено због наводног малтретирања оног пилота.

Кишобран: Са Вама у класи је на Војној академији био чувени официр Југословенске краљевске војске у отаџбини, Војвода Павле Ђуришић, који се борио у Црној Гори да би после издаје од стране Секуле Дрљевића страдао 1945. године од Усташа. Какво је Ваше сећање на њега?

Д. Ђорђевић: Он је био чувен по свој физичкој снази, а ја сам се иако много слабији од њега једном потукао са њим па смо обоје били кажњени. После смо обоје били на обуци у Сарајеву у пешадији и тамо смо били јако добри пријатељи.

Кишобран: Наставник тактике на Војној академији био Вам је Драгослав Дража Михајловић, касније прослављени генерал Југословенске краљевске војске у отаџбини. Какав је Дража био као професор?

Д. Ђорђевић: Он је предавао

на специјалном течају који је трајао годину дана за оне официре који су припремани за службу у Генералштабу. Дража је био добар пешадијски официр и он је био на служби у Савету народне одбране. Његова основна идеја о евентуалном рату против Немачке била је заснована на јакој противтенковској артиљерији, што на жалост, југословенска војска у том тренутку није поседовала. Такође је био велики заговорник герилског рата. Занимљиво је да је са мном на том курсу био и каснији Титов генерал Арсо Јовановић и са њим сам био јако добар пријатељ. Тако је сто Титов генерал заправо био Дражин ђак.

Кишобран: Нисте желели да прихватите комунистички систем и 1949. одлазите из Немачке у С.А.Д. Шта Вас је мотивисало да дођете овде и шта Вас је највише импресионало у позитивном и негативном смислу?

Д. Ђорђевић: Ја сам јако рано прозрео комунизам и сећам се да сам као дете имао полемику са једним комунистичким провокатором у возу између Ваљева и Обреновца. Ја сам као и многи у С.А.Д. дошао под утицајем др. Слободана Драшковића који је био јако утицајан у нашој дијаспори у Америци. Још у Немачкој ми смо читали лист *Amerikanski srbobran* и били под утицајем наше политичке емиграције у С.А.Д. Добар део ратних заробљеника је отишао у Аустралију. У Америци ми се највише допала храна, јер смо сви ми били углавном изгладнели у Немачкој. Оно што ми се није допало је то што сам ја као официр морао да прво перем судове кад сам дошао.

Кишобран: Ви сте врло брзо добили посао предавача српско-хрватског језика на Војном институту за стране језике овде у Монтереју у Калифорнији. Кома сте предавали?

Д. Ђорђевић: Ђорђе Вујновић, мајор у америчком ваздухопловству, који је био доста умешан у акцију спасавања америчких пилота од стране јединица Драже Михајловића, ми је помогао да се пријавим на конкурс за предавача. Тамо сам предавао официрима који су ишли на службу у америчку амбасаду у Београд или који су били у разним војним мисијама.

Кишобран: Остали сте активни у политичком животу наше емиграције. Сарађивали сте у листу *Брајтство*, а почетком деведесетих година основали *Конгрес српског уједињења*, најутицајнију и најорганизованију српску политичку емигрантску организацију у дијаспори

данас. Ваш син, Мирослав Мајкл Ђорђевић, је једно време био и њен председник. Које је до сада највеће достигнуће ове организације и шта је њена најважнија улога?

Д. Ђорђевић: Ми смо желели да повежемо и окупимо све српске политичке организације у свету да би поспешили борбу против комунизма у Југославији. Конгрес смо основали Кнез Андреј Карађорђевић, мој син Мирослав и ја. Када смо се састали сећам се да сам упитао Кнеза Андреја шта он мисли какав треба да буде Србин који ће да води Србију, а он ми је одговорио – треба да буде као Ви и ја – што значи да треба да потчини све своје интересе интересима српског народа. На жалост, ево до данас нисмо успели у намери да ујединимо све српске организације.

Кишобран: Милошевић је почетком деведестих успео да превари нашу дијаспору, нарочито овде у Америци и да од ње отме паре прво за тзв. *Зајам за Србију*, а онда да је изманипулише за своје политичке циљеве. Сећате се да је г. Милан Панић, калифорнијски бизнисмен, наseo на Милошевићеве трикове и постао премијер оне крње и непризнате Југославије, г-ђа Радмила Миленковић је постала Милошевићева министарка, а г-ђа Хелен Делић Бенгли је лобирала за Милошевића.

Да ли сте Ви лично, као аутентични анти-комуниста, прозрели Милошевића, с обзиром на чињеницу да је он био најобичнији комунистички апаратчик или сте и Ви поверовали у његов мит – спаситеља српског народа?

Д. Ђорђевић: Ја сам био негде у средини. У почетку су ми се допадале Милошевићеве изјаве да је Србин и да ради за добро српског народа. Многи људи одавде су му због тога дали паре за тај *Зајам*.

Мој пријатељ Бранко Милиновић је био врло близак са Панићем и он га је и наговорио да прихвати место Премијера СР Југославије. Једна делегација *Конгреса српског уједињења* је посетила Милошевића и када су га питали зашто не скине петокраку и комунистичка обележја он им је одговорио да то мора да иде полако. Ја нисам био убеђен да је Милошевић националиста иако је давао добре изјаве у то време и помагао борбу Срба у Босни и Хрватској. Ми смо овде било сви огрочени кад је он препустио Српску Крајину Хрватима и то је био његов крај што се нас овде у Америци тиче.

Кишобран: Како видите збивања у Србији после Милошевића, односно атентата на првог српског демократског Премијера Зорана Ђинђића?

Д. Ђорђевић: Мени се Ђинђић није допадао. Ја мислим да је и

он био комуниста. Чуо сам да је Ђинђић био милионер и да је имао имање у Јужној Америци и приватни авион у Швајцарској.

Кишобран: Одакле Вам ти подаци?

Д. Ђорђевић: Па, то сам чуо од људи који су дошли из Србије, а било је и у новинама. Ђинђић је сарађивао са америчким властодршцима који су помагали комунизам.

Драгослав Ђорђевић данас

Кишобран: Има ли шансе да Србија сачува Косово?

Д. Ђорђевић: Србија је већ сачувала Косово јер су Руси отворено и јасно рекли њет.

Кишобран: Може ли српска дијаспора у Америци и свету да помогне Србији да постане модерна европска држава и да поврати свој углед у свету, какав је имала нпр. после Првог светског рата?

Д. Ђорђевић: Ја мислим да је будућност Србије у пољопривреди и да Србија не треба да буде индустријска земља. Украјина и Србија су две европске државе са највећим пољопривредним потенцијалом.

Сећам се када сам једном летео из Копенхагена за Атину видео сам Србију из авиона и изгледала је као једна велика башта. Србија мора да се врати на оно што јој је Бог дао. Стручњаци би требали да знају како се то спроводи у дело. Дијаспора треба такође да улаже у фарме у Србији. Ево нпр. супруг проф. др. Јасмине Вујић, која је шеф катедре овде на Универзитету Беркли, се вратио у Србију и основао велику фарму од 50 хектара код Љига. Земљорадња и домаћинство су основе нација и они стварају нацију. Овде у Америци не постоји нација - постоји само популација.

Кишобран: Око чега је тренутно ангажован *Конгрес српског уједињења*?

Д. Ђорђевић: У октобру имамо велику конвенцију у Сан Франциску и тада ћемо да успоставимо и ново руководство, пошто досадашње није довело до жељених резултата. Тражићемо блиску сарадњу са српском Владом и доношење плана економске помоћи Србији. Боље да

српску привреду откупљујемо ми овде, него странци и Арнаути.

Кишобран: Ваши син и ћерка су веома успешни грађани САД. Имате и неколико унучића и праунучића. Да ли они говоре српски језик и да ли се интересују за Србију и српску културу?

Д. Ђорђевић: Како ко. Рецимо једна од унука која сад има преко четрдест година ми је једном дошла

и рекла – деда, ја сам Српкиња. Ја сам јој рекао да не може да буде Српкиња ако не зна српски, а она ми је одговорила да она зна многе који говоре српски, али нису Срби. Ја сам написао и књигу за нашу омладину овде - *Српски за омладину*.

Кишобран: Од јесени ћемо почети да објављујемо Вашу преписку и белешке из неколико сусрета са Кнезом Павлом у Паризу. Како је дошло да Ваших сусрета са њим?

Са нашим новинаром Сјасом Бошњак

Д. Ђорђевић: Ја сам дипломирао и магистрирао историју овде на Универзитету San Jose, а тема мог магистарског рада је била потписивање Тројног пакта и преврат од 27. марта, код проф. Чарлса Брдика. Сведочење Кнеза Павла о тим догађајима ми је било драгоцено, па сам га контактирао и боравио код њега у Паризу неколико пута.

Кишобран: Кнез Павле, као Европејац, тј. човек школован на Западу није био омиљен у Србији и

његова судбина подсећа на судбину Зоран Ђинђића. И Ђинђић се школовао на Западу и није био омиљен. Да ли ће Србија увек имати тај отпор према Западу и где је место Србији – на Истоку или на Западу?

Д. Ђорђевић: Ја сам против окретања Србије Западу. Ми никад у историји од Запада нисмо добро доживели. И оно у Првом светском рату кад се војска повукла преко Албаније да није било црногорског Кнеза Николе они би сви тамо помрли. Он је савезницима запретио да ће да потпише сепаратни мир са Немачком ако не пошаљу бродове. Ја мислим да католичка црква у томе има великог удела. Једино су Немањићи успели да имају добре односе са Ватиканом.

Кишобран: Пре неколико дана сте прославили 97. рођендан. Која је то формула за дуг живот?

Д. Ђорђевић: Првих тридест година нисам пушио, а других тридесет јесам. Ових последњих тридесет седам нисам пушио, а већ петнаест година сам вегетаријанац.

Кишобран: Када би могли нешто у свом животу да промените – шта би то било?

Д. Ђорђевић: Боље би било да нисам дошао у Америку. Кад сам ја дошао у њу она је била другачија. Била је више демократска и пријатељска. Ми смо сви желели да срушимо комунизам у Србији и да се што пре вратимо кући. Ја сам овде

био јако успешан јер сам много радио и трудио сам се. И даље ме нешто вуче у Србију као и све вас који пишете у *Кишобрану*.

Кишобран: Од 1941. године до данас били сте само једном у Србији – 2001. године. Јел' планирате да идете опет?

Д. Ђорђевић: На жалост не могу да идем јер би вероватно умро у авиону. Пошто се у авиону ваздух никад не мења него се само филтрира. Друго у Србији нема више никога кога ја знам. Није то више онај свет у коме сам ја живео.

♦